

BARNAFRID
LINKÖPINGS UNIVERSITET

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
kopia
s.sof@regeringskansliet.se
registrator@liu.se

Remiss: SOU 2024:30

Remissvar Linköpings universitet -Barnafrid

En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga (SOU 2024:30)

Barnafrid, nationellt kunskapscenter om våld mot barn, har beretts möjligheten att inkomma med ett remissvar på utredningen *En statlig ordning med brottsförebyggande åtgärder för barn och unga* (SOU 2024:30).

Sammanfattning av synpunkter

Barnafrid ser allvarligt på utvecklingen av kriminalitet bland barn och unga i Sverige under de senaste åren och stödjer arbetet att utveckla det brottsförebyggande arbetet och tidiga insatser.

Barnafrid vill framföra följande synpunkter på förslagen

- det är ytterst tveksamt att man börjar införa nationellt en modell som saknar vetenskaplig stöd och inte har utvärderats i tillräcklig omfattning. Även studier av modellens effekt saknas. Vidare behövs det en mer djupgående analys av frågor om sekretess och dataskydd.
- Barnafrid undrar om en ny myndighet verkligen behövs eller om resurserna bör hellre riktas till redan befintliga för att stödja brottsförebyggande arbete, tidiga insatser samt vård och rehabilitering av de som begått brott. I detta arbete är viktigt att beakta resurser som behövs bli för socialtjänsten, polisen, skolorna och barn- och ungdomspsykiatri samt barnhälsovården och elevhälsan. Även Kriminalvården och SIS har ökat behov av resurser. Vidare är samhällets arbete med främjandet av barnens goda uppväxtvillkoren (tex insatser att motverka fattigdom, utanförskap, psykisk hälsa och välmående hos föräldrar, bekämpandet av våld inkl. barnmisshandel mm) och delaktighet i samhället mycket betydelsefullt. Det

är även viktigt med effektivt arbete att förebygga droganvändning och bekämpa drogrelaterat kriminalitet.

- Den önskade effekten av MUK, i form av ”prioritering av frågan om ungdomskriminalitet”, ”effektivitet” och ”träffsäkert brottsförebyggande arbete”, ”snabbhet” samt ”likvärdiga insatser” i landet, kommer vara anhängig dels av individens och familjens motivation att medverka och bära ansvar samt dels av tillgången till insatser, kompetent personal och system att samla data på insatser och utvärdera deras effekt. Det är svårt att se att inrättandet av MUK skulle kunna lösa de grundläggande redan existerande och välkända tillkortakommanden i nuvarande system som hindrar att uppnå målet av effektivt brottsförebyggande arbete. Effekten av MUK kan således bli begränsad. Vidare finns det en risk är att MUK dränerar resurser från annat (tex socialtjänsten), och att frågan om ungdomskriminalitet starkt prioriteras över andra uppgifter ålagda för socialtjänsten mm.
- Vidare ställer Barnafrid sig tveksamt till att så mycket makt ges till så få personer (tre ledamöter, begränsad möjlighet till bred multiprofessionell och tvärsektoriell kompetens) i beslut kring barnet/ungen med tanke på att a) åtgärder kan beslutas utan samtycke, b) åtgärder kan sträcka sig över flera år och c) åtgärder kan vara omfattande och starkt begränsande i sin karaktär. En stark, oberoende kontrollfunktion måste finnas på plats och bedömningar följas upp kontinuerligt för att säkerställa rättssäkerheten.
- Målgruppen för MUK definieras otydligt. Ingen åldersgräns, ”vistelse i en kriminell miljö” och ”bedömning av olika omständigheter som sammantaget talar för att barnet eller den unge är i riskzon för at utveckla en destruktiv kriminell livsstil” öppnar upp för godtycklighet och diskriminering.
- Vidare saknas det ett väletablerat, evidensbaserat sätt att bedöma prediktiva risker för kriminell livsstil, vilket också öppnar upp för godtycklighet. Däremot finns det mycket evidensbaserad kunskap om de negativa effekterna (inkl. engagemang i kriminalitet) av tidiga beteendesyndrom samt deras samsjuklighet i form av tex ADHD, inlärningssvårigheter och beroendeproblematik. Bedömning i dessa fall bör dock göras i barn- och ungdomspsykiatrin, ej i MUK eller socialtjänsten. Även vetenskapligt stöd för förebyggande åtgärder är begränsat. Följaktligen håller man på introducera ett arbetssätt som saknar vetenskaplig grund. Detta går helt emot intentionen bla i den kommande socialtjänstlagstiftningen och dess krav på omställning till kunskaps- och evidensbaserad praktik.
- Krav på ”skyndsamhet” innebär en betydande risk att det inte blir praktiskt möjligt att hinna göra en gedigen holistisk bedömning (bla med expertis

från BUP) innan ett MUK beslut måste fattas. Samma risk finns vid krav på ”omgående” åtgärder vid misskötsamhet.

- Flödet till MUK via polismyndigheter ter sig ologisk om syftet är tidig förebyggande. Socialtjänsten, skolorna och/eller hälso- och sjukvården bör ha tidigare vetskap om individer i behov av en intervention än polismyndigheten. Däremot kan polismyndighet identifiera de som redan befinner sig i de kriminella gängerna. Man bör således ännu fundera över om metoden ska fungera som en primär prevention eller form av selektiv eller indicerad prevention.
- Det är bra att barnet/ungen ges möjlighet till information och att uttrycka sin mening. Men handräckning från polisen är oproportionell om barnet/ungen inte har gjort något kriminellt. Operationalisering av bedömningen av barnets bästa är oklar.
- Barnrätts- och funktionsrätts- och könsperspektiven behöver ännu utvecklas.
- Förslag på utvärdering av MUK är bra.
- Namnet på myndigheten bör reflekteras över – nuvarande förslaget, Myndigheten mot ungdomskriminalitet, varken reflekterar målgruppen (0–17 år, ej dömda) eller primära syftet (förebyggande).

I enlighet med ovan redovisade synpunkter, kan Barnafrid inte tillstyrka utredningens förslag om instiftandet av en ny statlig myndighet med tillhörande ändringar i lagstiftningen i förslagets nuvarande form.

För Barnafrid – nationellt centrum för kunskap om våld mot barn

Linköping den 22 september 2024

Laura Korhonen
Centrumchef, Barnafrid